

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.007.01.2019

Pani
Maria Paszko
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin
i Nasiennictwa w Olsztynie
ul. Kołobrzeska 11, 10-444 Olsztyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/086 – System bezpieczeństwa obrotu środkami ochrony roślin.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Olsztynie, ul. Kołobrzaska 11, 10-444 Olsztyn (dalej: WIORiN lub Inspektorat).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maria Paszko, Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej: Inspektor wojewódzki) od 7 maja 2002 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. 4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania środków ochrony roślin (dalej: ŚOR).
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2018 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie.
Kontrolerzy	1. Lidia Wójcik, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/60/2019 z dnia 23 kwietnia 2019 r. 2. Bartosz Kościukiewicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/61/2019 z dnia 7 maja 2019 r.

(akta kontroli str.1-3)

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności²

OCENA OGÓLNA

W latach 2016-2018 w WIORiN rzetelnie wykonywano obowiązki w zakresie wprowadzania ŚOR do obrotu oraz ich stosowania, potwierdzania sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR oraz przeprowadzania szkoleń w tym zakresie. We właściwy sposób zaplanowano i wykonano kontrole w zakresie ŚOR, a także rzetelnie wywiązano się z obowiązku sprawozdawczości z tym związanej. Określono i monitorowano mierniki umożliwiające ocenę stopnia realizacji wykonywanych zadań. Otrzymane zgłoszenia o podejrzeniu niewłaściwego wprowadzania do obrotu ŚOR były niezwłocznie rozpatrywane. Bez opieszałości podejmowano również działania w przypadku stwierdzenia przekroczeń najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości ŚOR (dalej: NDP)³ oraz w przypadkach uruchomienia systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Najwyższy Dopuszczalny Poziom pozostałości pestycydów określony w Rozporządzeniu (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności, paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz na ich powierzchni, zmieniającym dyrektywę Rady 91/414/EWG, Dz. Urz. UE. L 70/1 z dnia 16 marca 2005 ze zm.

żywności i paszach (dalej: RASFF)⁴. Współpracowano z innymi instytucjami, a także podejmowano działania edukacyjne, promocyjne i szkoleniowe w zakresie bezpieczeństwa ŚOR.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności⁵

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2016-2018 w Inspektoracie zadania w zakresie kontroli nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem ŚOR przypisano Działowi Ochrony Roślin i Techniki (dalej: Dział), delegaturze WIORiN w Elblągu oraz 15 oddziałom terenowym. Komórki te wykonywały kontrole dotyczące m.in.:

- składowania, przemieszczania, wprowadzania do obrotu oraz stosowania ŚOR,
- podmiotów potwierdzających sprawność techniczną sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR,
- podmiotów prowadzących szkolenia w zakresie ŚOR,
- monitoringu zużycia ŚOR, w ramach którego pobierano próby do urzędowych badań ich jakości i pozostałości w płodach rolnych,
- systemu RASFF.

(akta kontroli str. 5-25)

W okresie objętym kontrolą zatrudnionych było średniorocznie 121 osób. Do monitoringu ŚOR wyznaczono: 43 pracowników (19 etatów⁶) w 2016 r., 38 (19) w 2017 r. i 2018 r., a nadzór nad ich pracą wykonywało 20 osób. Czynnościami kontrolnymi w każdej z ww. komórek organizacyjnych zajmowało się od jednego do trzech pracowników, a zadania z tym związane wyszczególniono im w zakresach czynności. W WIORiN funkcjonowała pionizacja zadań m.in. w zakresie: nadzoru nasiennego, fitosanitarnego, nad ochroną roślin i techniką, a ich realizacja oparta była na sezonowości. Pracownicy niezajmujący się bezpośrednio zagadnieniami ochrony roślin i techniki, wspomagali pracowników merytorycznych w wykonywaniu zadań bezpieczeństwa ŚOR. Wprowadzono zasadę współpracy od jednej do dwóch osób z osobą odpowiedzialną za prowadzenie danych czynności.

(akta kontroli str. 26-68)

Fluktuacja zatrudnienia pracowników merytorycznych⁷ wahała się od jednej do czterech osób (tj. od 2% do 5% ogółu pracowników). W 2016 r. dwie osoby odeszły z pracy⁸ (2 etaty), a trzy zostały zatrudnione (3 etaty). W 2017 r. odeszły trzy osoby⁹ (2 etaty), a jedna została zatrudniona (0,8 etatu). W 2018 r. odeszło czterech

⁴ Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz Rozporządzenia Komisji (UE) 16/2011 z dnia 10 stycznia 2011 r. ustanawiającego środki wykonawcze dla systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i środkach żywienia zwierząt.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Faktyczny czas pracy wykonywanej w ramach nadzoru nad ŚOR.

⁷ Według stanu na 1 stycznia i 31 grudnia.

⁸ Jedna osoba przeszła na emeryturę a jedna rozwiązała umowę za porozumieniem stron.

⁹ Jedna osoba odeszła na emeryturę, jedna rozwiązała umowę za porozumieniem stron, a jedna osoba nie przyjęła nowych warunków umowy.

pracowników¹⁰ (3 etaty), zaś trzech zostało zatrudnionych (2 etaty). W latach 2016-2018 z pięcioma pracownikami rozwiązano umowę o pracę na podstawie porozumienia stron bez podawania przyczyn¹¹, a w jednym przypadku pracownik zatrudniony na czas określony, po jego upływie, nie przyjął zaproponowanych mu nowych warunków.

Przeciętne wynagrodzenie brutto pracowników w latach 2016-2018 wynosiło odpowiednio: 3 598,46 zł, 3 646,68 zł i 4 144,52 zł, zaś w podziale na stanowiska przedstawiało się następująco:

- kierownictwo – 5 060,07 zł.
- starsi specjaliści – 3 786,66 zł,
- specjaliści – 3 176,56 zł,
- starsi inspektorzy – 3 188,44 zł,
- inspektorzy – 2 664,86 zł.

(akta kontroli str. 27-39, 69-70)

Będące w strukturze WIORiN laboratorium wojewódzkie nie wykonywało badań związanych z pozostałościami ŚOR w płodach rolnych oraz jakości ŚOR. Wykonywało natomiast, badania laboratoryjne próbek roślin, produktów roślinnych i przedmiotów na obecność organizmów szkodliwych. Zakres tych badań i stosowanych metod badawczych określany był corocznie przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej: GIORiN). Badaniem pozostałości ŚOR w płodach rolnych zajmowały się laboratoria akredytowane wskazane przez GIORiN¹².

(akta kontroli str. 70, 27-39)

W badanych latach, 85 pracowników WIORiN uczestniczyło w 22 szkoleniach dotyczących ŚOR¹³, tj. obrotu, stosowania i produkcji ŚOR, integrowanej ochrony roślin, diagnostyki agrofagów roślin uprawnych, diagnostyki sprzętu do stosowania ŚOR, ustalania przyczyn zatrucia pszczół ŚOR, zasad kontroli w zakresie ŚOR.

(akta kontroli str. 71-108)

1.2. Kontrolerom WIORiN zapewniono środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze. Posiadali oni również możliwość korzystania z komputerów stacjonarnych i przenośnych, drukarek, telefonów komórkowych z dostępem do internetu oraz z innego sprzętu (m.in.: lokalizatorów GPS, latarek, noży, sekatorów, nożyc, taśm mierniczych, wag ręcznych, saperek oraz lornetek). Ww. komputery wyposażono w program „Flamingo”, zapewniający dostęp do bazy danych o ŚOR¹⁴. Dzięki komputerom przenośnym kontrolerzy w terenie posiadali dostęp do Zintegrowanego Systemu Informatycznego PIORiN, który służył im do wyszukiwania ŚOR oraz tekstów ich etykiet.

(akta kontroli str. 27-39, 109-119)

W latach 2016-2018 WIORiN posiadał odpowiednio: 30, 34 i 31 samochodów, w tym oddziałach terenowych: 23, 28 i 24.

¹⁰ Jedna osoba przeszła na emeryturę, trzy osoby rozwiązały umowę za porozumieniem stron.

¹¹ W WIORiN w opracowanym programie zarządzania zasobami ludzkimi w obszarze zapobiegania fluktuacji kadr, istniała procedura „wywiadu wyjściowego” dla pracowników odchodzących z pracy, zgodnie z którą, za zgodą odchodzącej z pracy osoby, można było z nią przeprowadzać „wywiad wyjściowy”. Na podstawie wyników takich wywiadów Inspektorat mógłby monitorować przyczyny odejść pracowników. Osoby odchodzące z pracy w WIORiN w latach 2016-2018 nie wyraziły zgody na przeprowadzenia takiego wywiadu.

¹² Akredytacja na podstawie normy PN-EN ISO/IEC 17025. Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach, Instytut Ochrony Roślin Państwowy Instytut Badawczy (dalej: IOR PIB) w Poznaniu, Terenowa Stacja Doświadczalna w Białymstoku oraz Centralne Laboratorium GIORiN w Toruniu.

¹³ Szkolenia te organizowany były m.in. przez Komisję Europejską, Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, GIORiN, urzędy wojewódzkie i urzędy marszałkowskie oraz ośrodki doradztwa rolniczego i instytuty ogrodnictwa.

¹⁴ Koszt dostępu do tego oprogramowania wynosił 1 722 zł w 2016 r., 1 968 zł w 2017 r. oraz 1 968 zł w 2018 r.

Analiza sprawności i użytkowania taboru wykazała, że w latach 2016-2018 samochody były:

- sprawne technicznie przez 364, 361 i 363 dni w roku¹⁵, a współczynnik gotowości technicznej pojazdu wynosił 0,99 w każdym roku¹⁶,
- faktycznie eksploatowane odpowiednio przez 120, 110 i 119 dni w roku, a współczynniki ich wykorzystania¹⁷ oraz wykorzystania ich pracy¹⁸, wynosiły odpowiednio: 0,34/0,34, 0,35/0,36 i 0,35/0,35.

Instrukcja używania samochodów służbowych oraz zasady dokumentowania ich eksploatacji i zużycia paliwa, uregulowane były zarządzeniem wewnętrznym¹⁹.

(akta kontroli str. 120-143)

1.3. W WIORiN latach 2016-2018 zadania kontrolne²⁰ realizowano na podstawie:

- Zarządzenia nr 5/2018 GIORiN z 16 lutego 2018 r. w sprawie zasad kontroli w zakresie ŚOR,
- Zarządzenia nr 10/2018 GIORiN z 27 kwietnia 2018 r. w sprawie zasad postępowań Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej: PIORiN) w przypadkach podejrzenia zatrucia pszczół ŚOR,
- Zarządzenia nr 7/2013 GIORiN z 24 maja 2013 r. w sprawie wprowadzenia zasad przekazywania informacji w ramach RASFF,
- Zarządzenia nr 4/2016 GIORiN z 9 lutego 2016 r. w sprawie zasad przeprowadzania kontroli składu lub właściwości fizycznych lub właściwości chemicznych ŚOR,
- Wytycznych GIORiN do planu pracy Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa,
- Wytycznych IOR PIB Oddział Sośnicowice do planu kontroli ŚOR,
- Planu pobierania próbek do badań pozostałości ŚOR w płodach rolnych,
- Harmonogramu pobierania próbek ŚOR do badań składu i właściwości fizyko-chemicznych,
- Planu kontroli oraz planu pracy dla oddziałów WIORiN w ramach nadzoru nad wprowadzaniem i stosowaniem ŚOR,
- Harmonogramu wykonania kontroli,
- Zarządzenia nr 4/2014 GIORiN z 26 lutego 2014 r. w sprawie zasad postępowania w zakresie integrowanej produkcji roślin,
- Zarządzenia nr 8/2013 GIORiN z 24 maja 2013 r. w sprawie zasad rejestracji przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu lub konfekcjonowania ŚOR.

Przy typowaniu podmiotów do kontroli uwzględniono następujące czynniki ryzyka:

- W kontrolach typu A uwzględniono okres i wielkość wzmożonego obrotu, częstotliwość występowania nieprawidłowości, zgłoszenia podejrzenia wprowadzania do obrotu nielegalnych ŚOR. Kontrolami objęto punkty obrotu hurtowego i konfekcjonowania ŚOR (raz na rok), punkty obrotu detalicznego ŚOR i zaprawionego materiału siewnego, w których w ostatnich latach

¹⁵ W pozostałe dni roku pojazd znajdował się np. w serwisie lub w naprawie.

¹⁶ Stosunek dni sprawności technicznej do dni, w których pojazd był na stanie jednostki.

¹⁷ Iloraz liczby dni pracy pojazdu przez liczbę dni kalendarzowych, w których dany pojazd był na stanie jednostki.

¹⁸ Iloraz liczby dni pracy pojazdu przez liczbę dni, w których dany pojazd był gotowy/przydatny do użycia.

¹⁹ Zarządzenie nr 3/2006 Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Olsztynie z dnia 23 lutego 2006 r., zmienione zarządzeniem nr 5/2015 z dnia 16 czerwca 2015 r.

²⁰ Kontrole typu A (nadzór nad obrotem i konfekcjonowaniem ŚOR), B (nadzór nad stosowaniem ŚOR), C (nadzór potwierdzający sprawność techniczną sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR), D (nadzór nad jednostkami prowadzącymi szkolenia), kontrole: doświadczeń, nad systemem certyfikacji w integrowanej produkcji roślin oraz rejestracji przedsiębiorców w zakresie wprowadzania do obrotu lub konfekcjonowania ŚOR i monitorowania ich zużycia.

stwierdzono nieprawidłowości, lub w których podejrzewano prowadzenie obrotu podrobionymi ŚOR (raz na rok, w pozostałych przypadkach raz na dwa lata).

- W kontrolach typu B – skalę oddziaływania w przypadku wystąpienia nieprawidłowości (wielkość gospodarstwa oraz gatunki uprawianych roślin), posiadany sprzęt do stosowania ŚOR i jego stan techniczny, posiadanie aktualnych uprawnień do wykonywania zabiegów z zastosowaniem ŚOR przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych, wyniki wcześniejszych kontroli. Kontrolami objęto gospodarstwa rolne według grup uprawowych i przedziałów obszarowych (nie częściej niż raz na dwa lata), podmioty świadczące zabiegi ŚOR (raz na trzy lata), place zabaw, żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, szpitale, tj. miejsca o których mowa w art. 36 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin²¹, obszary leśne i kolejnictwo (nie częściej niż raz na dwa lata), podmioty stosujące ŚOR przy użyciu sprzętu agrolotniczego (raz w roku).
- W kontrolach typu C – liczbę wykonanych badań oraz uwagi posiadaczy sprzętu dotyczące jakości przeprowadzonych badań. Kontrole przeprowadzano raz w roku, o ile wykonali oni przynajmniej jedno badanie sprzętu w roku poprzednim.
- W kontrolach typu D – liczbę wykonanych szkoleń oraz uwagi osób przeszkolonych dotyczące ich jakości. Przedsiębiorcy i podmioty podlegali raz w roku kontroli kompleksowej, o ile wykonali co najmniej jedno szkolenie w roku poprzednim oraz kontrole doraźne w razie potrzeby.

Próbki do badań ŚOR i ich pozostałości pobierano według harmonogramów i wytycznych otrzymanych z GIORiN. Zakładały one pobranie 13 próbek w kierunku właściwości ŚOR w 2016 r., 12 w 2017 r. oraz 11 w 2018 r. W przypadku pozostałości ŚOR w płodach rolnych: 125 próbek w 2016 r., 114 w 2017 r. oraz 81 w 2018 r. Częstotliwość pobierania próbek oparta była na danych statystycznych w powiązaniu z programem wieloletnim pn. „Ochrona roślin uprawnych z uwzględnieniem bezpieczeństwa żywności oraz ograniczenie strat w płodach i zagrożeń dla zdrowia ludzi, zwierząt domowych i środowiska na lata 2016-2020”. W procedurach nie ustalono maksymalnego czasu na otrzymanie wyników analizy od dnia dostarczenia próbki do laboratorium. WIORiN w pełni zrealizował plan poboru próbek do badań.

(akta kontroli str. 144-146, 27-39)

1.4. W województwie warmińsko-mazurskim wyznaczono trzy graniczne punkty wwozu roślin i produktów roślinnych: w Bezledach – transport drogowy, w Elblągu – transportu morski oraz w Braniewie – transport kolejowy. W okresie objętym kontrolą podejmowano szereg działań celem realizacji przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. (dalej: Rozporządzenie) i dostosowania tych przejść do wymagań w nim zawartych. W 2017 r. przedstawiciel WIORiN wszedł w skład, powołanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego (dalej: Wojewoda), zespołu opiniodawczo-doradczego ds. wypracowania założeń i priorytetów inwestycyjnych na kolejowych przejściach granicznych. W sierpniu 2018 r. Inspektor wojewódzki poinformował Wojewodę, o istniejącym stanie infrastruktury i wyposażeniu punktów granicznych oraz o konieczności zawarcia stosownych umów/porozumień z podmiotami, które wykonałyby zniszczenie lub określone zabiegi w przypadku zaistnienia takiej potrzeby. Obowiązek ten wynikał z przepisów Rozporządzenia. W grudniu 2018 r. odbyły się spotkania w celu zaplanowania działań niezbędnych do przystosowania tych przejść do wymagań określonych w Rozporządzeniu. W spotkaniach tych, oprócz przedstawicieli WIORiN, uczestniczyli przedstawiciele Wojewody, Krajowej

²¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1310, ze zm. (dalej: ustawa o ŚOR).

Administracji Skarbowej (dalej: KAS), Straży Granicznej oraz Zarządu Portu Morskiego Elbląg sp. z o.o. Ustalono wówczas, m.in. potrzebę podpisania umów na spalanie i przeprowadzanie zabiegów odkażania zakwestionowanych przesyłek oraz konieczność wybudowania nowego przejścia granicznego w Braniewie. W styczniu 2019 r. WIORiN przekazał Wojewodzie informacje związane z dokonywanymi kontrolami na przejściach granicznych, pomocne przy przeprowadzeniu postępowania ofertowego w celu wyłonienia podmiotów zewnętrznych, które odbierałyby i utylizowały zakwestionowane przesyłki oraz przeprowadzałyby zabiegi odkażania.

Wojewoda poinformował²², że podjął działania w celu znalezienia wykonawcy do odbioru i utylizacji zakwestionowanych przesyłek. Nie przyniosły one jednak efektu, ponieważ potencjalni wykonawcy nie chcieli podjąć się tego zadania, ze względu na możliwość pojawienia się dużych rozmiarów przesyłek oraz stosunkowo rzadkie okazyje do zarobkowania przez nich z tego tytułu. Poinformował również, że jego zdaniem na rynku raczej nie istnieją firmy specjalizujące się w świadczeniu tego typu usług, a w szczególności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Obecnie WIORiN we własnym zakresie utylizuje małe przesyłki w swoich punktach kontroli, a duże przesyłki oddaje do wywozu zwrotnego tym spedytorom, którzy je wcześniej dostarczyli do Polski. Odnośnie punktu kontroli w Braniewie podał, że razem z Izłą Administracji Skarbowej w Olsztynie prowadzi intensywne i wielostronne działania w celu wybudowania nowej siedziby tego przejścia kolejowego. W lokalizacji tej, przy samej linii kolejowej, planuje się nowoczesne wyposażenie zarówno do kontroli granicznej WIORiN jak i pozostałych inspekcji państwowych. Perspektywa realizacji nowego przejścia granicznego w Braniewie znajduje się na wstępnym etapie, tj. uzyskano akceptację rządu w tej sprawie. Planowany termin realizacji tych działań to lata 2023-2033, zaś jej koszt szacuje się na kwotę około 100 mln zł.

(akta kontroli str. 147-153, 470-473)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W WIORiN zapewniono odpowiednie warunki organizacyjne do wykonywania zadań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem. Pracownicy realizujący zadania kontrolne uczestniczyli w szkoleniach dotyczących bezpieczeństwa i obrotu stosowania ŚOR. Kompetencje w kwestii nadzoru nad obrotem i stosowaniem ŚOR miały swoje odzwierciedlenie w zakresie funkcjonowania Działu, delegatury oraz oddziałów terenowych, a poszczególne zadania w tym zakresie wyszczególniono w zakresach czynności pracowników. Rzetelnie realizowano postanowienia procedur i wytycznych odnośnie planowania działalności, typowania podmiotów do kontroli oraz poboru próbek.

OBSZAR

2. Realizacja zadań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem

Opis stanu
faktycznego

2.1. Na poszczególne lata okresu objętego kontrolą, WIORiN otrzymywał od GIORiN wytyczne do planu pracy, plany szkoleń organizowanych przez GIORiN oraz plany kontroli pracy WIORiN. W wytycznych tych nie wskazywano terminów na utworzenie planów pracy Inspektoratu. Terminy te określił Inspektor wojewódzki, zobowiązując do ich dotrzymania podległych mu pracowników. W każdym z trzech

²² Informacje pobrano na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

lat okresu objętego kontrolą, plany pracy Inspektoratu zostały przedłożone (w wymaganym terminie) i zatwierdzone, a następnie przekazane do stosowania do oddziałów. Ponadto, WIORiN w miesiącach kwiecień-maj każdego roku objętego kontrolą otrzymał wytyczne planu kontroli stosowania środków ochrony roślin opracowane przez Instytut Ochrony Roślin Państwowy Instytut Badawczy w Sośniowicach.

(akta kontroli str. 478-496)

2.2. W okresie objętym kontrolą zaplanowano przeprowadzenie 175 kontroli typu A i 906 typu B w 2016 r., odpowiednio: 173 i 906 w 2017 r., 191 i 906 w 2018 r. Zrealizowano natomiast, 174 kontrole typu A (99,5% planu) i 911 kontroli typu B (100,6%) w 2016 r., 174 kontroli typu A (100,6%) i 925 kontroli typu B (101,5%) w 2017 r. oraz 184 kontroli typu A (96,3%) i 919 kontroli typu B (101,4%) w 2018 r. Spośród kontroli typu B, 43 kontrole w 2016 r., 42 w 2017 r. oraz 38 w 2018 r. przeprowadzono wspólnie z Państwową Inspekcją Sanitarną. Ponadto, sześć kontroli w 2018 r. przeprowadzono wspólnie z Izłą Celną.

W wyniku przeprowadzonych kontroli:

- nie stwierdzono przypadków nieprawidłowego składu lub właściwości ŚOR, oraz zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego z ich strony,
- stwierdzono w dwóch przypadkach wprowadzanie ŚOR niedopuszczonych do obrotu,
- w pięciu przypadkach skierowano wnioski do sądu m.in. w związku wprowadzaniem ŚOR do obrotu przez podmiot nie wpisany do rejestru działalności regulowanej w tym zakresie,
- nałożono 220 mandatów karnych za naruszenie przepisów ustawy o ŚOR,
- wykryto trzy przypadki przekroczenia najwyższych dopuszczalnych poziomów ŚOR w płodach rolnych,
- w trzech przypadkach stwierdzono zatrucie pszczół, którego przyczyną mogły być wykryte substancje aktywne ŚOR.

(akta kontroli str. 497-533, 617-779)

2.3. Funkcjonujący w WIORiN system pobierania i wysyłania próbek do laboratoriów dzielił się na dwa podstawowe kierunki, tj. kontrolę pozostałości ŚOR w płodach rolnych oraz kontrolę składu i właściwości fizyko-chemicznych ŚOR. Pobrane próbki, do czasu ich wysyłania do laboratorium, przechowywano w delegaturze w Elblągu, oddziale terenowym (w przypadku badań w kierunku NDP) lub w specjalnie przygotowanym w tym celu pomieszczeniu w WIORiN w Olsztynie (w przypadku badań właściwości ŚOR). Próbkę roślin i produktów roślinnych wysyłało bezpośrednio z delegatury lub oddziału, zaś próbki ŚOR ze względów ekonomicznych i wymogów bezpieczeństwa, pakowano w opakowanie zbiorcze i wysyłało za pośrednictwem podmiotu posiadającego uprawnienia transportowe.

W latach 2016-2018 badania pobranych próbek płodów rolnych na pozostałości ŚOR na zlecenie WIORiN wykonały laboratoria:

- Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa - Centralne Laboratorium w Toruniu,
- Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach,
- Instytutów Ochrony Roślin w Poznaniu, Białymstoku i w Sośniowicach.

W okresie tym pobrano odpowiednio: 125, 114 i 83 próbki. Średni czas ich badania, liczony od pobrania próbki przez WIORiN i od otrzymania jej przez laboratorium przedstawiał się następująco, tj. w:

- 2016 r. odpowiednio: 25,5 i 22,1 dnia (najdłużej badanie trwało 70 dni, najkrócej – 3 dni),
- 2017 r.: 27,8 i 24,5 dnia (najdłużej 71 dni, najkrócej – 6 dni),
- 2018 r.: 19,3 i 15,8 dnia (najdłużej 52 dni, najkrócej – 6 dni).

Pobrane próbki ŚOR w kierunku badania ich jakości zostały wykonane przez Instytut Ochrony Roślin Państwowy Instytut Badawczy Oddział w Sośniowicach. W 2016 r. i 2017 r. pobrano i przebadano po 13 próbek, a w 2018 r. 11 próbek. Średni czas ich badania, liczony od pobrania próbki przez WIORiN i od otrzymania jej przez laboratorium przedstawiał się następująco, tj. w:

- 2016 r. odpowiednio: 66,8 i 49,6 dnia (najdłużej badanie trwało 177 dni, najkrócej – 17 dni),
- 2017 r.: 141,3 i 111,3 dnia (najdłużej 283 dni, najkrócej – 29 dni),
- 2018 r.: 105,4 i 76,7 dnia (najdłużej 265 dni, najkrócej – 26 dni).

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków odrzucenia próbki przez laboratorium.

(akta kontroli str. 534-616)

2.4. W WIORiN terminowo przekazano do GIORiN kompletne roczne sprawozdania z przeprowadzonych działań i wyników kontroli ŚOR za każdy rok okresu objętego kontrolą, tj. do końca stycznia roku następnego. Sprawozdania sporządzono z wykorzystaniem obowiązujących szablonów, zawierały one wszystkie wymagane elementy.

Analiza postępowań kontrolnych typu A, B, C i D²³ wykazała m.in., że:

- W trakcie kontroli szczegółowo weryfikowano badaną działalność.
- W sposób wyczerpujący udokumentowano i opisano ustalone nieprawidłowości i uchybienia, wskazując osoby za nie odpowiedzialne, a także w każdym przypadku wydano zalecenia mające na celu usunięcie tych nieprawidłowości.
- W sytuacjach tego wymagających ukarano mandatem karnym osoby odpowiedzialne za stwierdzone nieprawidłowości.
- Głównymi nieprawidłowościami były m.in. kwestie związane z:
 - brakiem lub niewłaściwym prowadzeniem dokumentacji zbywanych ŚOR,
 - brakiem szkolenia w zakresie doradztwa,
 - niewłaściwym przechowywaniem przeterminowanych ŚOR,
 - stosowaniem ŚOR niezgodnie z wymaganiami określonymi na etykiecie,
 - zastosowaniem ŚOR na terenie nie będącym celem zabiegu,
 - nierzetelnym prowadzeniu dokumentacji badania technicznego sprzętu przeznaczonego do stosowania ŚOR.
- W trakcie dwóch kontroli, inspektorzy WIORiN korzystali ze Zintegrowanego Systemu Informatycznego.
- W trzech przypadkach pobrano próbki do badania w kierunku pozostałości ŚOR w płodach rolnych. W każdym z nich stwierdzono przekroczenie NPD²⁴. W wyniku powtórnych kontroli (po otrzymaniu wyników badań laboratoryjnych) stwierdzono, że:
 - plantacja ogórków została zlikwidowana, pole skultywatorowane, a zebrane warzywa w całości sprzedane na targowiskach miejskich,
 - kontrolowany nie dokonał zbioru porzeczki ze względów finansowych w związku ze znacznym zniszczeniem plantacji w wyniku antraknozy liści,

²³ Analizie poddano trzy kontrole typu A, dziewięć typu B, trzy typu C oraz trzy typu D.

²⁴ Interpretacja zgodnie z normami Unii Europejskiej.

- zebrane pomidory zostały sprzedane na targowiskach miejskich, natomiast plantacja została zlikwidowana, z uwagi na znaczne zniszczenie spowodowane żerowaniem mączlika szklarniowego. Wydano decyzję administracyjną na podstawie art. 66 ust. 1 pkt 2 ustawy o ŚOR w sprawie zakazu wykonywania zabiegów z zastosowaniem ŚOR przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych do czasu ukończenia szkolenia podstawowego przez kontrolowanego.
- W dwóch kontrolach typu A możliwe było ustalenie odbiorców końcowych zbywanych ŚOR, zaś w trzeciej z nich, inspektorzy WIORiN nie otrzymali do kontroli dokumentów sprzedaży ŚOR z uwagi na prowadzenie przez kontrolowanego jedynie sprzedaży paragonowej.

Inspektor wojewódzki wyjaśniła, że w powyższych przypadkach gdzie stwierdzono przekroczenie NPD nie było przesłanek do wydania decyzji w trybie art. 46 ustawy o ŚOR, bowiem niektóre płody rolne nie trafiły do sprzedaży oraz z uwagi na to, że część zebranych płodów rolnych trafiła do sprzedaży, która zakończyła się przed otrzymaniem wyników badań pobranych próbek. Odnośnie braku możliwości ustalenia odbiorców końcowych zbywanych ŚOR, w jednym takim przypadku, Inspektor wojewódzki wyjaśniła, że na paragonach brak było numeru partii i dat produkcji sprzedawanych produktów, co także uniemożliwiło szczegółową identyfikację wprowadzanych do obrotu ŚOR. W obowiązującym stanie prawnym nie ma przepisów nakładających na sprzedawców ŚOR obowiązek prowadzenia wykazu nabywców tych środków.

(akta kontroli str. 617-658)

2.5. WIORiN, zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o ŚOR, prowadził rejestr przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wprowadzania ŚOR do obrotu lub ich konfekcjonowania. Zgodnie z art. 27 ust. 3 ww. ustawy, rejestr ten był dostępny na stronie internetowej Inspektoratu²⁵ i był na bieżąco aktualizowany. Zawierał on wymagane dane oraz informacje dotyczące przedsiębiorców, zakresów ich działalności oraz miejsc wprowadzania ŚOR do obrotu lub konfekcjonowania.

Analiza 10 spraw²⁶, dotyczących wniosków o wpis do rejestru wykazała, że wpisów dokonano w wymaganym terminie (od 1 do 6 dni od dnia złożenia wniosku w tej sprawie) oraz wydano zaświadczenia o ich dokonaniu.

(akta kontroli str. 780)

2.6. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono 91 kontroli na skutek otrzymanych zgłoszeń dotyczących wprowadzania do obrotu ŚOR i ich stosowania. Spośród tych kontroli, 14 dotyczyło zatrucia pszczoł, co zostało częściowo potwierdzone w sześciu przypadkach. Pozostałe z nich dotyczyły głównie niewłaściwego stosowania ŚOR, a także uszkodzenia roślin. Załatwienie spraw dotyczących tych zgłoszeń zajęło od 1 do 40 dni, przy czym 84 z nich (92%), załatwiono w czasie krótszym niż jeden miesiąc. Średni czas liczony od momentu zgłoszenia do podjęcia czynności kontrolnych wynosił siedem dni. W 2018 r., w jednym przypadku, pobrano dwie próby interwencyjne (gleba i rośliny) do badań pozostałości ŚOR. W wyniku badań tych próbek stwierdzono pozostałości ŚOR w glebie²⁷, zaś w roślinach pozostałości tych nie stwierdzono. Oprócz poboru prób interwencyjnych, na zlecenie zgłaszających pobrano dziewięć prób. Jednakże WIORiN nie otrzymał od zgłaszających informacji na temat wyników ich badań. Szczegółowa analiza 10 spraw o najdłuższym okresie trwania od momentu złożenia zawiadomienia do podjęcia czynności kontrolnych wykazała, m.in. że:

²⁵ <http://piorin.gov.pl/wm-rejestry/>

²⁶ Dziesięć ostatnich spraw spośród 11 podjętych w 2019 r., według stanu na dzień 22 maja 2019 r.

²⁷ Bifenazal, boskalid, diflufenikan, epoksykonazol, fluchinkonazol, fluopyram, flusilazol, linuron, oksykarboksyna, DDT, Spiroksamina.

- zgłoszenia w tych sprawach dokonane były przez Policję, wójtów, inspekcję ochrony środowiska, osobę fizyczną,
- czynności zmierzające do wyjaśnienia sprawy będącej przedmiotem zgłoszenia, zostały podjęte niezwłocznie w terminie od jednego do dwóch dni,
- działania kontrolne podjęto w terminie od 16 do 26 dni.

Przyczynami podjęcia czynności kontrolnych we wskazanym terminie było oczekiwanie na formalną możliwość ich rozpoczęcia, która uzależniona była od:

- czasu pracy komisji powołanych przez wójtów, których celem było ustalenie przyczyn zniszczenia roślin lub zatrucia zwierząt,
- doręczenia przedsiębiorcom zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli z siedmiodniowym wyprzedzeniem,
- czasu potrzebnego na ustalenie właścicieli plantacji,
- błędnych informacji udzielonych przez Policję, które wymagały czasu potrzebnego na ich weryfikację i korektę.

Przeprowadzenie powyższych kontroli we wskazanych terminach nie miało wpływu na poczynione ustalenia i wydane zalecenia. W dwóch z 10 zanalizowanych spraw, inspektorzy WIORiN, na podstawie badania dokumentacji kontrolowanego stwierdzili zastosowanie ŚOR niezgodnie z wymaganiami zawartymi na etykiecie. Wydano zalecenia o stosowaniu ŚOR zgodnie z warunkami określonymi na etykietach oraz zobowiązano osoby odpowiedzialne do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 781-790, 793-798)

2.7. W okresie objętym kontrolą WIORiN nie był kontrolowany przez zewnętrzne jednostki w obszarze systemu ŚOR.

(akta kontroli str. 365)

2.8. W latach 2016-2018 WIORiN otrzymał 10 pisemnych informacji o udzielonym przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zezwoleniu na wprowadzanie do obrotu ŚOR²⁸. W pismach tych zalecono aby podczas sprawowanego nadzoru badać zgodność (z warunkami zezwoleń) wprowadzanych do obrotu ŚOR oraz ich stosowania w tym zaprawionego materiału siewnego. Zezwolenia te dotyczyły m.in. ŚOR o nazwach:

- „Cruiser SB 600 FS” i „Montur Forte 230 FS” przeznaczonych do stosowania w uprawie buraka cukrowego w celu zwalczania szaraka komośnika, płaszczycy burakowego i rolnic,
- „Cruiser OSR 322 FS” i „Modesto 480 FS” przeznaczonych do stosowania w uprawie rzepaku ozimego w celu zwalczania chowacza galasówka, pchełek ziemnych, miniarki kapuścianej, gnatarza rzepakowca, mszycy brzoskwiowej, rolnic, mączniaka rzekomego kapustnych oraz zgorzeli siewek.

W sierpniu 2018 r. WIORiN otrzymał polecenie objęcia specjalnym nadzorem, tj. przeprowadzenia kontroli podmiotów, które zaprawiają lub będą zaprawiały nasiona rzepaku ŚOR („Modesto 480 FS”, „Cruiser OSR 322 FS” oraz „Cruiser 70 WS”). Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego ww. ŚOR nabyło sześć podmiotów. W wyniku ich kontroli nie ujawniono zapraw nasiennych, ponieważ podmioty te jedynie pośredniczyły w obrocie materiału siewnego, a udostępnione do kontroli dokumenty zawierały wszystkie wymagane elementy i pozwoliły na zidentyfikowanie wszystkich 40 nabywców. Przeprowadzona u tych nabywców kontrola wykazała, że posiadali oni kompletną dokumentację potwierdzającą zakup materiału siewnego, opróżnione opakowania zwrócili jako opakowania po

²⁸ Dotyczy informacji w trybie art. 53 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz. U. UE L 309 z 24.11.2009, str. 1 ze zm.).

substancjach niebezpiecznych, zaś jednostkowe opakowania jakie znajdowały się w ich posiadaniu, zawierały informacje dotyczące nazwy zaprawy, nazwy substancji czynnej, wymaganych zwrotów i oznakowań. W toku tych kontroli nie pobrano próbek do badań na pozostałości ŚOR na polach obsianych zaprawionymi nasionami.

(akta kontroli str. 799-810)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

WIORiN w pełni zrealizował przypisane mu zadania w zakresie zaplanowania i wykonania kontroli, a także sprawozdawczości z tym związanej. We właściwy sposób sprawował nadzór nad podległymi oddziałami terenowymi w zakresie realizacji zadań zapewnienia bezpieczeństwa wprowadzania do obrotu i nadzoru nad stosowaniem ŚOR. Rzetelnie rozpatrzył otrzymane zgłoszenia o podejrzeniu niewłaściwego wprowadzania do obrotu ŚOR i nadzoru nad ich stosowaniem.

OBSZAR

3. Skuteczność systemu bezpieczeństwa wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu i nadzoru nad ich stosowaniem

Opis stanu
faktycznego

3.1 W okresie objętym kontrolą wystąpiły trzy przypadki powiadomienia o przekroczeniu NDP, w ramach systemu RASFF²⁹:

- W toku kontroli planowej, w dniu 25 lipca 2018 r., pobrano próbkę z uprawy pomidorów w tunelu foliowym. Jej badanie wykazało użycie niezalecanego do tej uprawy ŚOR oraz przekroczenie NDP (pirymifos metylowy). Powiadomienie w RASFF w tej sprawie zamieszczono w dniu 6 sierpnia 2018 r., tj. 12 dni od dnia pobrania próbki i 11 dni od dnia jej przekazania do laboratorium. Działania WIORiN objęły przekazanie powiadomienia informacyjnego do GIORiN oraz poinformowanie Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie (dalej: WSSE) o stwierdzeniu przekroczenia NDP w uprawie (7 sierpnia 2018 r.). W dniu 13 sierpnia 2018 r. przeprowadzono ponowną kontrolę w tym gospodarstwie, celem ustalenia ścieżki dystrybucji pomidorów. Uprawa znajdowała się w trakcie likwidacji z uwagi na znaczne jej zniszczenie spowodowane żerowaniem mączlika szklarniowego, a zebrane pomidory sprzedano na targowiskach. Odstąpiono od zastosowania przepisów art. 46 ustawy o ŚOR, zaś na podstawie art. 76 ust. 1 pkt 19, 24, 30 tej ustawy, kontrolowanego ukarano mandatem karnym (500 zł). Ponadto, wydano decyzję w sprawie zakazu wykonywania zabiegów z zastosowaniem ŚOR przeznaczonych dla użytkowników profesjonalnych do czasu ukończenia szkolenia podstawowego.
- Kontrola przeprowadzona w dniu 4 lipca 2017 r., wspólnie z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Ostródzie wykazała, że w pobranej próbce z krzaków czarnej porzeczki wykryto pozostałości niezalecanego ŚOR do tej uprawy oraz przekroczenie NDP (chloropiryfos). Powiadomienie w RASFF w tej sprawie zamieszczono w dniu 17 lipca 2017 r., tj. 13 dni od dnia pobrania próbki i 12 dni od dnia jej przekazania do laboratorium. Działania WIORiN objęły przekazanie powiadomienia informacyjnego do GIORiN (18 lipca 2017 r.) oraz poinformowanie WSSE o stwierdzeniu przekroczenia NDP w uprawie (27 lipca 2017 r.). W dniu 20 lipca 2017 r. przeprowadzono ponowną kontrolę w tym gospodarstwie, podczas której stwierdzono, że uprawa porzeczki znajdowała się w trakcie likwidacji. Plantacja była znacznie zniszczona antraknozą liści,

²⁹ W 2017 r. – dwa powiadomienia, a w 2018 r. – jedno.

a owoce opadły. Odstąpiono od zastosowania przepisów art. 46 ustawy o ŚOR, a na podstawie art. 76 ust. 1 pkt 19, 24 ww. ustawy kontrolowanego ukarano mandatem karnym (300 zł). Kontrola przeprowadzona w tym gospodarstwie w czerwcu 2018 r. nie wykazała nieprawidłowości.

- Podczas kontroli w dniu 25 lipca 2017 r. pobrano z pola uprawnego próbki ogórków, a badanie laboratoryjne wykazało zastosowanie niezalecanego ŚOR oraz przekroczenie NDP (dimetoat). Powiadomienie w RASFF w tej sprawie zamieszczono w dniu 11 sierpnia 2017 r., tj. 17 dni od dnia pobrania próbki i 15 dni od dnia jej przekazania do laboratorium. Działania WIORiN objęły przekazanie powiadomienia informacyjnego do GIORiN oraz poinformowanie WSSE o stwierdzeniu przekroczenia NDP w uprawie (11 sierpnia 2017 r.). W dniu 18 sierpnia 2017 r. przeprowadzono ponowną kontrolę w wyniku której ustalono, że plantacja ta została zlikwidowana, a zebrane ogórki sprzedano w całości na targowiskach. Odstąpiono od zastosowania przepisów art. 46 ustawy o ŚOR, a na podstawie art. 76 ust. 1 pkt 19 ww. ustawy a kontrolowany został ukarany mandatem karnym (300 zł). Ponowna kontrola gospodarstwa w czerwcu 2018 r. nie wykazała nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 154-293)

3.2 WIORiN nie dysponował wiedzą ilu objętych kontrolą producentów rolnych monitorowało produkcję poprzez prowadzenie jakościowych badań laboratoryjnych ŚOR, oraz badań płodów rolnych pod kątem pozostałości substancji aktywnych.

Inspektor wojewódzki wyjaśniła, że nie ma przepisów zobowiązujących producentów rolnych do informowania organu o wykonanych badaniach płodów rolnych oraz nie ma przepisu nakładającego na organ obowiązek gromadzenia takich danych. Podała również, że do wykonywania badań pozostałości ŚOR w płodach rolnych mogą być zobowiązani producenci uczestniczący w różnych systemach jakości produkowanej żywności, np.: „GlobalGap”, „Integrowana Produkcja” itp. lub na zlecenie sieci handlowych. W przypadku producentów, którzy zwracają się do WIORiN z prośbą o informacje, gdzie mogą wykonać badania kierowani są do odpowiednich laboratoriów oraz są informowani o stronie internetowej Polskiego Centrum Akredytacji, na której zawarty jest szczegółowy zakres akredytacji oraz lista badań wykonywanych przez dane laboratorium.

(akta kontroli str. 27-39)

3.3 W latach 2016-2018 WIORiN realizował porozumienia o współpracy zawarte pomiędzy:

- GIORiN, Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska z 20 stycznia 2015 r. w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego. Na jego podstawie w planach działań, opracowanych na dany rok na poziomie Głównych Inspektoratów ujęto m.in. przeprowadzenie wspólnych kontroli,
- GIORiN i Szefem KAS z 20 marca 2018 r. w zakresie nadzoru nad przemieszczaniem i wprowadzaniem do obrotu ŚOR³⁰,
- Dyrektorem Izby Celnej w Olsztynie z 28 kwietnia 2015 r. oraz Dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Olsztynie z 24 sierpnia 2018 r. – w zakresie nadzoru nad przemieszczaniem i wprowadzaniem do obrotu ŚOR.

W ramach współpracy w latach 2016-2018 zrealizowano następujące wspólne działania kontrolne z:

³⁰ Wcześniej porozumienie z Szefem Służby Celnej z 20 marca 2015 r. w sprawie współdziałania w zakresie nadzoru nad przemieszczaniem i wprowadzaniem do obrotu ŚOR.

- Państwową Inspekcją Sanitarną – 43, 42 i 38 kontroli w zakresie nadzoru nad stosowaniem ŚOR,
- Izbą Celną – 6 kontroli w zakresie nadzoru nad obrotem i konfekcjonowaniem ŚOR w 2018 r.³¹,

W latach 2016-2018 WIORiN nie był powiadamiany przez KAS o wprowadzaniu ŚOR na terytorium Polski z państw trzecich. Nie odnotowano również przypadków przemieszczania ŚOR w tranzycie do innych państw trzecich, czy też przesyłek zawierających substancje czynne, które mogą być używane do produkcji ŚOR.

WIORiN nie przeprowadzał wspólnych kontroli w zakresie nadzoru nad ŚOR z Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: IJHARS), Policją i Inspekcją Ochrony Środowiska. Natomiast współpraca z Inspekcją Weterynaryjną odbywała się w ramach powołanych komisji w sprawie zatrucia pszczoł. W 2016 r. powołano dziewięć komisji, w 2017 r. – dwie, a w 2018 r. – trzy.

W latach 2016-2018 WIORiN nie występował do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: ARiMR) z prośbą o korzystanie, przy realizacji zadań w zakresie kontroli stosowania ŚOR, z prowadzonego przez nią krajowego systemu ewidencji. W kwietniu 2019 r. podpisano porozumienie w sprawie wymiany danych i informacji określające m.in. zasady przekazywania danych pomiędzy wojewódzkimi inspektoratami ochrony roślin i nasiennictwa a oddziałami regionalnymi ARMiR.

W latach 2016-2018 WIORiN nie było konieczności wymiany informacji z IJHARS.

(akta kontroli str. 294-344, 455-469)

3.4 W latach 2016-2018 w WIORiN nie wydano decyzji administracyjnych zakazujących przeznaczenie do spożycia produktów rolnych zawierających pozostałości ŚOR, stwarzających zagrożenie dla zdrowia konsumenta oraz zakazujących ich wprowadzenia do obrotu. W okresie tym wydano jedną decyzję ustalającą opłatę sankcyjną za prowadzenie sprzedaży ŚOR³² po upływie terminu ważności zezwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr R-5/2005 z 4 lutego 2005 r. (dalej: Zezwolenie).

W WIORiN wystąpił jeden przypadek zawiadomienia o sprzedaży ŚOR, za pośrednictwem serwisu Allegro, które nie figurowały w rejestrze Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako dopuszczone do obrotu. W wyniku przeprowadzonej kontroli doraźnej ustalono, że ŚOR był sprzedawany po upływie terminu ważności Zezwolenia. Zgodnie z art. 77 ust. 1 pkt 2 ustawy o ŚOR, wydano decyzję ustalającą opłatę sankcyjną w wysokości 27,80 zł brutto stanowiącą 200% kwoty sprzedanych ŚOR, którą sprzedawca uregulował.

(akta kontroli str. 345-351)

3.5 W wyniku kontroli WIORiN, w latach 2016-2018, nałożono 220 mandatów, z czego 26 związanych z obrotem ŚOR, a 194 z ich stosowaniem (2016 r. – 10 i 54 szt., 2017 r. – 8 i 70 szt., i 2018 r. – 8 i 70 szt.). Najczęściej stwierdzano naruszenie art. 76 ust. 1 pkt 19 ustawy o ŚOR (58 przypadków). Łączna kwota mandatów wyniosła 34 900,00 zł, (tj. średnia kwota mandatu wynosiła 158,60 zł). W okresie tym WIORiN nałożył łącznie siedem mandatów w związku z podejrzeniem podtrucia pszczoł, w tym: cztery w 2016 r. i trzy w 2018 r. Sześć spraw skierowano do sądu, z czego cztery z wnioskiem o ukaranie w związku z nieprzyjęciem mandatu oraz dwie w celu ustalenia wykroczenia polegającego na prowadzeniu działalności bez wpisu do rejestru. We wszystkich przypadkach przedsiębiorcy zostali uznani przez sąd za winnych i ukarani grzywną od 200,00 zł do 700,00 zł.

³¹ Wspólne działania podczas międzynarodowej operacji Silver Axe przeciwdziałającej wprowadzaniu do obrotu nielegalnych pestycydów.

³² "Glanzit 06 GM" w ilości 250 g.

3.6. W latach 2016-2018 nie przeprowadzono w WIORiN kontroli lub analiz dotyczących realizacji zadań w zakresie nadzoru nad wprowadzeniem do obrotu oraz stosowaniem ŚOR.

(akta kontroli str. 365, 455-460)

3.7. Plan wydatków WIORiN na lata 2016-2018 wynosił odpowiednio: 7 441 tys. zł, 7 827 tys. zł oraz 8 636 tys. zł. Ocenę stopnia realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR monitorowano za pomocą określonych celów i mierników w budżecie zadaniowym. Wyodrębniono w nim podzadanie pn. „Zapewnienie bezpieczeństwa fitosanitarnego, prawidłowości obrotu i stosowania ŚOR oraz wysokiej jakości materiału siewnego”³³. W podzadaniu tym ustalono trzy mierniki:

- stosunek liczby kontroli i badań laboratoryjnych do liczby podmiotów potencjalnie poddanych kontroli, który w badanych latach wyniósł: w 2016 r. 54,0% na 46,0% zaplanowane, w 2017 r. 60,0% na 48,0% oraz w 2018 r. 65,0% na 59,0%,
- stosunek liczby stwierdzonych nieprawidłowości do liczby przeprowadzonych badań i kontroli, , który w badanych latach wyniósł: w 2016 r. 0,6% na 0,7% zaplanowane, w 2017 r. 0,6% na 0,6% oraz w 2018 r. 0,5% na 0,5%,
- stosunek liczby kontroli i badań laboratoryjnych do liczby pracowników wykonujących kontrole i badania, który w badanych latach wyniósł: w 2016 r. 28,7% na 24,4% zaplanowane, w 2017 r. 31,7% na 25,5% oraz w 2018 r. 34,8% na 31,1%.

(akta kontroli str. 366-420)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W WIORiN podejmowano niezbędne działania w celu zminimalizowania możliwości wprowadzenia do obrotu ŚOR niespełniających norm oraz produktów rolnych zawierających ich pozostałości zagrażające zdrowiu lub życiu konsumentów. We właściwy sposób reagowano na zamieszczone w systemie RASFF powiadomienia o zagrożeniach oraz podejmowano działania zapobiegawcze poprzez prowadzenie czynności kontrolnych u producentów. W ramach zawartych porozumień podejmowano współpracę z innymi instytucjami. Określono i monitorowano mierniki umożliwiające ocenę stopnia realizacji zadań związanych z bezpieczeństwem obrotu ŚOR.

OBSZAR

4. Działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR

Opis stanu
faktycznego

4.1 W latach 2016-2018 w WIORiN prowadzono działalność informacyjno-edukacyjną bezpieczeństwa wprowadzania ŚOR do obrotu i ich stosowania, która obejmowała zagadnienia:

- niestwarzania zagrożeń dla człowieka, zwierząt i środowiska,
- ochrony roślin z uwzględnieniem ochrony gleb, wód i powietrza,
- stosowania ŚOR w obszarach miejskich,
- stosowania środków zapobiegających zatruciom owadów zapylających,
- ochrony pszczół i innych zapylaczy oraz przyczyn ich zatrucia ŚOR,
- poprawy zdrowotności roślin i produkcji bezpiecznej żywności,

³³ W podzadaniu tym utworzono m.in. działanie 21.1.3.3 – nadzór nad zdrowiem roślin, obrotem i stosowaniem ŚOR, którego celem było zapewnienie bezpieczeństwa fitosanitarnego oraz prawidłowego stosowania ŚOR.

- badań sprzętu do stosowania ŚOR oraz propagowania metod ograniczających zużycie ŚOR.

Działalność ta skierowana była do rolników, pszczelarzy, przedsiębiorców, producentów rolnych, konsumentów, studentów, uczniów szkół i przedszkoli.

Oddziały terenowe prowadziły działania informacyjne poprzez rozpowszechnianie ulotek, plakatów, broszur oraz pism na temat bezpiecznego stosowania ŚOR. WIORiN z własnej inicjatywy przeprowadził 21 zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół podstawowych i technikum oraz trzy szkolenia informacyjne (wykład na temat stosowania środków w obszarach miejskich).

WIORiN nie otrzymywał środków finansowych na realizację działań informacyjno-edukacyjnych związanych z krajowymi planami działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem ŚOR. W ramach kampanii informacyjnych otrzymał natomiast od GIORiN plakaty oraz ulotki reklamowe dotyczące obrotu ŚOR i ich właściwego stosowania oraz ochrony zapylaczy.

W 2018 r. w WIORiN z własnej inicjatywy opracowano pod patronatem Wojewody ulotkę „Chroń owady zapylające”. Ulotkę tę rozpowszechniono podczas kontroli, działań promocyjnych, a także przekazano zainteresowanym jednostkom i urzędowi. Środki finansowe na ten cel, w wysokości 688,8 zł, pozyskano od Wojewody.

Na stronie internetowej WIORiN zamieszczano bieżące informacje, w tym m.in. o współpracy WIORiN z innymi jednostkami, urzędami, o udziale przedstawicieli WIORiN w spotkaniach, seminariach, konferencjach, targach branżowych. Zamieszczono także publikacje tematyczne kierowane do rolników, mieszkańców wsi, przedsiębiorców, producentów, a także do konsumentów.

W latach 2017-2018 WIORiN przekazał 102 wiadomości do mediów województwa warmińsko-mazurskiego (prasa, internet) w zakresie bezpiecznego stosowania ŚOR, zasad integrowanej ochrony roślin, przywożenia roślin z zagranicznych podróży, zawartych porozumień. Przedstawiciele WIORiN wzięli także udział w trzech audycjach radiowych na temat zdrowia roślin, nasiennictwa i ŚOR.

(akta kontroli str. 421-443)

4.2 W okresie objętym kontrolą przedstawiciele WIORiN wzięli udział w 44 wydarzeniach dotyczących ŚOR organizowanych m.in. przez: Centralny Ośrodek Badań Roślin Uprawnych, Warmińsko-Mazurską Izbę Rolniczą, Instytut Roślin, wojewódzkie i powiatowe ośrodki doradztwa rolniczego, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz urzędy gmin. Podczas tych spotkań WIORiN promował bezpieczne metody stosowania ŚOR oraz działania ukierunkowane na poprawę zdrowotności roślin i produkcję bezpiecznej żywności.

WIORiN kierował również informacje dotyczące środków zapobiegających zatruciom owadów zapylających m.in. do Wojewódzkiego Związku Pszczelarzy w Olsztynie, Warmińskiego Związku Pszczelarzy w Rychlikach, Regionalnego Związku Pszczelarzy w Elblągu, Koła Pszczelarzy w Nowym Mieście Lubawskim oraz Oleckiego Stowarzyszenia Pszczelarzy w Olecku.

(akta kontroli str. 421-443)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W WIORiN podejmowano aktywne działania informacyjne, promocyjne i edukacyjne w zakresie bezpieczeństwa obrotu i stosowania ŚOR. Rozpowszechniano plakaty i ulotki reklamowe, a także przeprowadzano zajęcia edukacyjne wśród uczniów szkół, przekazywano niezbędne informacje zainteresowanym jednostkom, urzędowi, organizacjom. WIORiN aktywnie

uczestniczył w seminariach, konferencjach i targach branżowych, audycjach radiowych oraz publikacjach tematycznych kierowanych do rolników, przedsiębiorców, producentów, a także do konsumentów.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego

Olsztyn, 14 czerwca 2019 r.

Kontroler
Bartosz Kościukiewicz
specjalista kontroli państwowej

Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli w Olsztynie
z up. Barbara Zajdel
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis